

CÀLCUL ECONÒMIC

Pau Labró Vila

*“Si l’abolició dels preus s’expandís arreu
i el comunisme es constituís com l’únic règim mundial,
els planificadors es veurien obligats a instaurar
una petita illa liberal per a evitar el col·lapse del sistema”*

Joseph Salerno

Context històric

“Com hem d’utilitzar els mitjans productius per a satisfer les nostres necessitats?”

Mises dona resposta a tres corrents ideològics:

1. Els economistes **matemàtics** (Enrico Barone) derivats dels neoclàssics: “podem replicar els resultats del mercat sense necessitat de constituir-lo”
2. Oskar Lange: “prova i error”
3. La teoria del valor **marxista** derivada dels clàssics: “el valor dels béns i serveis depèn de la quantitat de treball que ha estat necessari per a produir-lo”
4. El **progrés tècnic**, com a impulsor d’una societat planificada

Càlcul econòmic

El **càlcul monetari** és un mitjà indispensable per escollir l’òptim d’entre els plans productius en un context de divisió social del treball. Sense l’estructura monetària, la ment humana només és capaç d’avaluar, integrar i dirigir processos productius amb un abast limitat a una economia familiar o de dimensions reduïdes (Robinson Crusoe).

La mera informació continguda en la tecnologia (les combinacions de mitjans per produir béns i serveis) seria suficient per realitzar el càlcul de les nostres accions si tots els mitjans fossin perfectament substitutius en uns ratis constants i definits (com si existís un únic factor de primer ordre) o bé si fossin absolutament específics. Com que no es compleixen aquestes dues condicions, les mesures objectives no són suficients per valorar quina combinació de factors proveeix major benestar als consumidors; **no es pot saber objectivament** si la utilització d’un factor en la producció d’un bé, el cost d’oportunitat, impedeix la satisfacció de necessitats més urgents.

Per a **integrar les valoracions subjectives** a les consideracions tècniques, es requereix:

- Propietat privada dels mitjans
- Lliure comerç
- Mitjà d’intercanvi estable (diner suportat en metalls preciosos)
- (...i entendre que el valor no és objectiu ni la seva intensitat es pot mesurar cardinalment; és una seqüència de preferències)

Quant major sigui la varietat de recursos no específics o bé augmenti l’estructura productiva de l’economia a través de l’acumulació de capital, més indispensable es fa l’ús del càlcul monetari:

“la tecnologia no redueix, sinó intensifica la necessitat d’instaurar mercats”

“El progrés i la tecnologia només poden triomfar si hi ha mètodes per calcular les accions”

El diner ens permet comparar termes subjectius, valorar béns no destinats als consum final i, consegüentment, planificar la producció. La transició d'una economia d'intercanvi directe a una d'indirecte no és **neutra**, tal i com ho assumeixen les teories neoclàssiques.

El càlcul econòmic serveix com a guia per a l'acció en un sistema de divisió del treball; per a conèixer les línies rendibles de les que no ho són, és a dir, aquelles que satisfan les necessitats dels consumidors en una proporció major. Totes les activitats empresarials tenen l'escrutini del càlcul econòmic i els canvis en el capital mostren la correcció de la decisió presa.

L'home se serveix del càlcul econòmic per establir el resultat d'actuar contrastant l'esforç (o els mitjans utilitzats) i la satisfacció de necessitats (output). És sobre aquest plantejament que les nocions fonamentals econòmiques es basen: *“la tasca real de la direcció econòmica és utilitzar els mitjans al servei dels fins”*

Que NO és el càlcul econòmic

- El seu abast no és universal: exclou aquells **valors no intercanviables** en un mercat lliure
- No impedeix actituds immorals; la moral, la racionalitat, els valors morals no es perjudiquen pel còmput racional que permet el càlcul econòmic: “la preservació de la salut i la vida en una societat lliure són fins i no mitjans”
- No és una mesura de **planificació col·lectiva**; sinó guia les accions individuals: no té sentit mesurar la riquesa nacional (PIB) ja que el país no és una entitat ni és propietat privada ni un índex de preus agregat (IPC) ja que el seu càlcul és fonamentalment arbitrari. No es pot resumir aquesta informació i ser utilitzada per l'estat per guiar les accions com si es tractés d'un cos col·lectiu.
- No produeix **inestabilitats** sinó que reflecteix els **canvis inherents** a l'acció humana. Els preus d'intercanvi fluctuen perquè els factors que els determinen ho fan. Una societat planificada fracassaria en el seu intent de replicar eternament la situació de l'últim mercat existent. És probable que antigament la dispersió de mercats locals i l'estabilitat de la tecnologia provoqués que els preus fossin menys estables que ara
- L'emissió de bons estatals garanteixen el pagament del principal i un interès perpetu, que depèn del poder adquisitiu del diner, d'aquí en sorgeix la necessitat de mesurar-lo. No podem fer-ho perquè no canvia uniformement respecte als altres béns. Si els factors no canviessin o els que ho fessin es compensessin, llavors hi hauria estabilitat però, en un món així, no caldria preocupar-se de l'estabilitat. El càlcul econòmic no requereix estabilitat de preus, com es defineix clàssicament, perquè és inimaginable. El deute públic és un intent fallit d'establir seguretat en un entorn de canvis
- El fet que el càlcul econòmic no sigui coherent amb els esquemes artificials que promouen la seguretat no és una deficiència: l'acció implica canvi

La impossibilitat d'una economia socialista

“El socialisme és la fi de l'economia racional”

- (relaxem la condició de propietat privada) Sense una unitat d'expressió de les preferències temporals (tipus d'interès), els planificadors no sabran quin és el grau òptim d'acumulació de capital (URSS o plans de pensions públics en una societat envellida)
- (relaxem la condició de diner estable) **Expansió creditícia i inflació elevada**
- (relaxem la condició de lliure comerç) **Impossibilitat de monopolis** estatals i privats (Murray Rothbard)
- (relaxem la condició de propietat privada) **Sobreexplotació dels recursos naturals**

Càlcul econòmic hayekià

Mises conclou que el socialisme implica la **impossibilitat** del càlcul econòmic mentre que Hayek considera que la planificació és una forma **ineficient** d'aglutinar els incessants canvis derivats de l'estructura productiva i de les necessitats dels consumidors:

Mises	Hayek i Robbins
<ul style="list-style-type: none">- La previsió i valoració de les futures estructures de preu són precompetitives i no socials- La competència valora els béns d'ordre superior, fet que permet el càlcul empresarial segons la rendibilitat dels diferents plans alternatius- Amb l'absència de lliure mercat, ni tot el coneixement del món podria distribuir els recursos productius eficientment en un context de divisió social del treball	<ul style="list-style-type: none">- Escepticisme de com el coneixement dispers de les condicions econòmiques canviants pot ser incorporat al sistema centralitzat de preus socialista- L'economia real, les necessitats del consumidor, els recursos disponibles i la tecnologia estan subjectes a un canvi continu i impredecible- Crítica a la ineficiència dels mecanismes no de mercat pel descobriment, comunicació i ús de coneixement a l'hora d'ubicar els recursos productius
Mises exposa que, encara que els problemes argumentats per Hayek no existissin, no seria possible organitzar el sistema productiu des d'una òptica eficient del consumidor	

Crítiques al càlcul econòmic

Caplan exposa dues consideracions:

- Mises assumeix **assumpcions quantitatives** a l'hora d'exposar la teoria del càlcul econòmic: parteix de la base que un sol home o una societat reduïda no necessiten el càlcul econòmic per organitzar eficientment els mitjans productius però que una economia desenvolupada sí que ho necessita. Mises assumeix implícitament que l'absència del càlcul seria pitjor pels segons que pels primers, fet que no es demostra lògicament.
- Com sabem que l'absència del càlcul econòmic fou el principal causant de l'ensorrament de la URSS? Cal ponderar també l'absència d'incentius, d'esforç, innovació o altres problemes destacats

Olstom demostrà empíricament que és possible evitar la **sobreexplotació** de recursos naturals sense la necessitat d'instaurar la **propietat privada** dels mitjans de producció (ni de l'estat)

Bonus track: fragment de l'Acció Humana lligat a la situació actual

“There are in this world no such things as stability and security and no human endeavors are powerful enough to bring them about. There is in the social system of the market society no other means of acquiring wealth and of preserving it than successful service to the consumers. The state is, of course, in a position to exact payments from its subjects and to borrow funds. However, even the most ruthless government in the long run is not able to defy the laws determining human life and action. If the government uses the sums borrowed for investment in those lines in which they best serve the wants of the consumers, and if it succeeds in these entrepreneurial activities in free and equal competition with all private entrepreneurs, it is in the same position as any other businessman; it can pay interest because it has made surpluses. But if the government invests funds unsuccessfully and no surplus results, or if it spends the money for current expenditure, the capital borrowed shrinks or disappears entirely, and no source is opened from which interest and principal could be paid. Then taxing the people is the only method available for complying with the articles of the credit contract. In asking taxes for such payments the government makes the citizens answerable for money squandered in the past. The taxes paid are not compensated by any present service rendered by the government's apparatus. The government pays interest on capital which has been consumed and no longer exists. The treasury is burdened with the unfortunate results of past policies.”

Bibliografia utilitzada

- Mises, L. “Economic Calculation in the Socialist Commonwealth”
Hayek, F. “The Constitution of Liberty”
Mises, L. “Human action”
Rothbard, M. “Man, economy and state”
Caplan, B. “Why I am not an Austrian economist”
Ostrom, E. “Governing the commons”